

Rada
Európskej únie

V Bruseli 23. marca 2022
(OR. en)

7478/22
ADD 1

ENER 99
ENV 265
COMPET 176
TRANS 171
CONSOM 69
IND 86
ECOFIN 254

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	23. marca 2022
Komu:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generálny tajomník Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2022) 138 final - ANNEX
Predmet:	PRÍLOHA k OZNÁMENIU KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Bezpečnosť dodávok a dostupné ceny energie: možnosti okamžitých opatrení a príprava na nasledujúcu zimu

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2022) 138 final - ANNEX.

Príloha: COM(2022) 138 final - ANNEX

V Bruseli 23. 3. 2022
COM(2022) 138 final

ANNEX

PRÍLOHA

k

**OZNÁMENIU KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU
A VÝBORU REGIÓNOV**

**Bezpečnosť dodávok a dostupné ceny energie:
možnosti okamžitých opatrení a príprava na nasledujúcu zimu**

PRÍLOHA

Prehľad možností

Členské štáty, zainteresované strany a akademická obec navrhli viacero možných núdzových opatrení na obmedzenie dosahu vysokých cien elektriny. Ich zámerom je poskytnúť koncovým odberateľom úľavu a nenarušiť pritom dlhodobejšie základné ciele Zelenej dohody, a to aj v oblasti dekarbonizácie a energetickej efektívnosti. Aby mohli byť tieto dočasné a cielené výnimočné opatrenia úspešné, musia byť fiškálne zvládnuteľné a nemali by ohrozovať bezpečnosť dodávok ani rovnaké podmienky na vnútornom trhu. Rozsah výhod a nevýhod opísaných v rámci jednotlivých možností závisí od koncepcie takýchto možností. **I – Intervencie na trhu s elektrinou zahŕňajúce finančnú kompenzáciu pre odberateľov**

A. Intervencie na maloobchodnej úrovni: priama podpora odberateľov prostredníctvom poukážok, daňových úľav alebo „modelu agregátora“

V oznámení o spoločných európskych pravidlách pre cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu (ďalej len „oznámenie o REPowerEU“) sa spomína dočasný krízový rámec štátnej pomoci. Tento rámec umožní poskytovať všetkým podnikom, ktoré boli priamo alebo nepriamo zasiahnuté ruskou agresiou voči Ukrajine, uloženými sankciami alebo odvetnými protiopatreniami, obmedzené priame granty a podporu likvidity, ako aj poskytovať pomoc podnikom, predovšetkým tým s vysokou spotrebou energie, s cieľom kompenzovať časť ich nákladov na energiu. V oznámení sa takisto objasňuje, že členské štáty môžu za súčasných okolností regulovať maloobchodné ceny pre všetky domácnosti a mikropodniky.

Ďalším spôsobom, ako by členské štáty mohli ochrániť odberateľov v domácnostiach, hlavne tých chudobných a zraniteľných, (ale aj podniky) by bolo využívanie „modelu agregátora“, v rámci ktorého štátom kontrolovaný subjekt nakupuje elektrinu na trhu a sprístupňuje ju určitým kategóriám odberateľov – priamo alebo prostredníctvom dodávateľov – za ceny nižšie než trhové, založené napríklad na realizačnej cene. Akékoľvek rozšírenie tohto prístupu nad rámec toho, čo sa predpokladá v existujúcom článku 5 smernice o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a v pravidlách štátnej pomoci, by sa malo dôkladne posúdiť, aby sa predišlo narušeniu jednotného trhu.

Väčšina z týchto opatrení by sa mohla prijať na vnútroštátnej úrovni.

Výhody

Keďže sú tieto možnosti priamo zamerané na odberateľov, sú obzvlášť účinné pri zmiernení vplyvu vysokých cien na koncových odberateľov. Ponechávajú členským štátom flexibilitu, pokiaľ ide o kategórie odberateľov z radov domácností a podnikov, ktoré budú podporovať, s prihliadnutím na vnútroštátne okolnosti a pravidlá hospodárskej súťaže. Členské štáty, ktoré by chceli zaviesť model agregátora, by museli rozhodnúť o jednotlivých prvkoch tohto modelu vrátane predávaných objemov a konkrétnych kategórií odberateľov/dodávateľov, ktorí by mohli túto možnosť využívať. Komisia by mohla poskytnúť usmernenia k tomu, ako takýto model zaviesť, aby sa zabezpečili rovnaké podmienky a spravodlivá hospodárska súťaž na jednotnom trhu.

Nevýhody

Táto možnosť by mohla obmedziť hospodársku súťaž na maloobchodných trhoch, čo by bolo potrebné zmierniť zabezpečením spravodlivého a nediskriminačného zaobchádzania so všetkými dodávateľmi.⁴ Usmernenie o regulovaných cenách, ktoré tvorí prílohu k oznámeniu o REPowerEU, ilustruje, ako by sa to dalo v prípade modelu agregátora dosiahnuť.

Ak veľká časť odberateľov získa podporu, ktorou sa vykompenzuje celý nárast cien, motivácia znížiť spotrebu bude menšia. Mohlo by dôjsť k väčšiemu používaniu fosílnych palív, zvýšeniu závislosti EÚ od dovozu a nárastu obáv o bezpečnosť dodávok, rovnako ako v prípade všetkých možností, ktoré vedú k zníženiu nákladov pre odberateľov. Dostupnosť tejto možnosti závisí od rozpočtových prostriedkov členských štátov.

Náklady

Náklady a spôsob ich pokrytia by záviseli od rozhodnutí jednotlivých členských štátov, pokiaľ ide o pokrytie určitých kategórií odberateľov a rozsah, v akom sa zmierni finančná záťaž odberateľov. Takéto rozhodnutia budú závisieť aj od fiškálneho priestoru, ktorý majú členské štáty k dispozícii.

II – Intervencia na trhu s elektrinou na veľkoobchodnej úrovni: stanovenie cien v spojení s finančnou kompenzáciou pre výrobcov

B. Veľkoobchodná intervencia, pokiaľ ide o cenu paliva pre výrobcov elektriny z fosílnych palív

Táto možnosť by zahŕňala zavedenie kompenzácie za cenu, ktorú výrobcovia elektriny z fosílnych palív platia za palivo (uhlie, plyn, ropa, nafta). Keďže títo výrobcovia by tak boli chránení pred vplyvom súčasného prudkého nárastu cien na medzinárodných komoditných trhoch, mohli by ponúkať vyrábanú elektrinu lacnejšie ako teraz. Pri tejto možnosti by sa výrobcom elektriny zaplatil rozdiel medzi skutočnými nákladmi na získavanie paliva (plyn, uhlie) a vopred stanovenou referenčnou cenou týchto komodít.

Výhody

Očakáva sa, že táto možnosť ovplyvní ponukové správanie elektrární na fosílnych palivách v EÚ a pravdepodobne povedie k zníženiu nákladov na elektrickú energiu, ktorú tieto elektrárne predávajú, a tým aj marginálnej ceny na veľkoobchodnom trhu. To by následne malo viesť k nižším maloobchodným cenám.

V závislosti od konkrétnych prvkov by táto možnosť nemala vplyv na prednostné poradie elektrární, a preto by nenarušila fungovanie trhu.

Nevýhody

Ak sa takáto možnosť zavedie na úrovni jednotlivých členských štátov, mohla by narušiť tok elektriny v susedných krajinách (v EÚ, ako aj mimo nej) a spustiť toky z krajín s referenčnou cenou do krajín bez nej – bez ohľadu na prípadný nedostatok elektriny, bezpečnosť dodávok alebo relatívne náklady.

Rovnako ako všetky možnosti, ktoré ovplyvňujú relatívnu cenovú konkurencieschopnosť fosílnych palív, aj táto možnosť by mohla ísť proti úsiliu o zníženie využívania fosílnych palív.

Náklady

Náklady a spôsob ich pokrytia by záviseli od prijatých rozhodnutí. Náklady by sa mohli financovať z príspevkov platených odberateľmi elektriny. Hoci by tieto náklady mohli byť v zásade vykompenzované znížením veľkoobchodných cien elektriny vyplývajúcim z tohto opatrenia, čistý vplyv na odberateľov bude závisieť od zmien cien fosílnych palív, dovezených množstiev fosílnych palív a objemov elektriny vyvázaných do susedných krajín. Zavedením takýchto opatrení by sa znížili príjmy zo zdaňovania nadmerného zisku.

C. Veľkoobchodná intervencia spočívajúca v zavedení cenového stropu na veľkoobchodnom trhu s elektrickou energiou

Táto možnosť by zahŕňala zavedenie stropu pre ceny elektriny na vopred určenej úrovni.

Aby sa zabezpečila ďalšia prevádzka výrobcov elektriny využívajúcich palivá, ktoré sú momentálne spojené s nákladmi znemožňujúcimi ziskovú výrobu na úrovni stropu (napr. plyn, uhlie), bolo by potrebné poskytovať finančnú kompenzáciu na pokrytie rozdielu medzi trhovou cenou vyrobenej elektriny a stanoveným stropom. Na zabezpečenie „primeranosti“ ponúk výroby elektriny za ceny presahujúce strop (na základe ktorých vzniká nárok na finančnú kompenzáciu) môže byť potrebná prísna regulácia. Regulácia môže byť takisto potrebná, aby sa zabezpečilo, že výrobcovia elektriny, ktorých náklady sú nižšie ako cenový strop, nebudú ponukovať nad strop (aby získali vyššiu cenu). To si v konečnom dôsledku môže vyžadovať dôkladnú reguláciu ponúk, čo by mohlo viesť k vytvoreniu zložitého regulačného rámca.

Výhody

V rámci tejto možnosti by sa stanovil strop pre veľkoobchodné ceny, čo by následne malo viesť k nižším maloobchodným cenám. Viedlo by to k zníženiu inframarginálneho zisku pre výrobcov elektriny, ktorých by sa strop priamo netýkal.

Nevýhody

Táto možnosť si vyžaduje, aby správne orgány mali podrobné znalosti o štruktúrach nákladov a spôsobe fungovania jednotlivých elektrární.

Pokiaľ ide o možnosť B, **ak sa táto možnosť nezavedie na úrovni EÚ**, mohla by narušiť tok elektriny na vnútornom trhu a spustiť toky z krajín, ktoré zaviedli cenový strop, do krajín bez takéhoto stropu, a to bez ohľadu na prípadný nedostatok elektriny.

Možnosť B by priniesla neprimeraný prospech susedom EÚ, ktorí by dostávali elektrinu dotovanú členskými štátmi.

Táto možnosť by v neposlednom rade mohla narušiť tok elektriny na vnútornom trhu v dôsledku nedostatku cenových signálov a spôsobiť riziká v oblasti bezpečnosti dodávok.

Rovnako ako všetky možnosti, ktoré vedú k zníženiu nákladov pre odberateľov, by mohla viesť k väčšiemu používaniu fosílnych palív, zvýšeniu závislosti EÚ od dovozu a nárastu obáv o bezpečnosť dodávok.

Náklady

Na kompenzáciu rozdielu medzi trhovou cenou a cenovým stropom by boli potrebné finančné prostriedky. Pre členské štáty s obmedzenejším fiškálnym priestorom by bolo náročnejšie pokrývať tieto náklady.

Táto možnosť by časom mohla viesť k vzniku rizík v oblasti bezpečnosti dodávok spojených s nedostatkom diferencovaných cenových signálov na trhu EÚ a k následnej regulačnej neistote. Zároveň by bola slabšia motivácia uskutočňovať nesubvencované projekty v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, keďže trhové príjmy by boli nižšie (aj preto, že odberatelia by mali menšiu motiváciu podpisovať dlhodobé zmluvy o nákupe elektriny s výrobcami energie z obnoviteľných zdrojov, pretože cenový strop by znižoval ich potrebu hedžovať vysoké ceny).

D. Regulačný zásah na trhu s elektrickou energiou: obmedzenie výnosov určitých účastníkov trhu

Na veľkoobchodných trhoch s elektrickou energiou určuje cenu posledný zdroj potrebný na uspokojenie celého dopytu. Výrobcovia elektriny z fosílnych palív v súčasnosti čelia mimoriadne vysokým nákladom na fosílnu palivá, ako aj zvýšeným cenám emisií CO₂. To znamená, že marginálne ceny elektriny sú vysoké. Výrobcovia pokrývajúci základný odber, ktorí nie sú závislí od fosílnych palív, nemajú v tejto situácii podobnú nákladovú štruktúru a zarábajú ďalšie výnosy výrazne nad rámec očakávaní, s ktorými sa rozhodli investovať.

V prílohe 2 k oznámeniu o REPowerEU sa stanovuje, že členské štáty môžu výnimočne zaviesť daňové opatrenia, ktoré zachytia časť týchto vysokých výnosov.

Rovnaký cieľ, ako je ten, ktorý sa sleduje takýmito daňovými opatreniami, možno dosiahnuť aj **regulačnými zásahmi**. V rámci takýchto zásahov možno napríklad členským štátom dočasne povoliť, aby stanovili realizačnú cenu alebo mechanizmus spätného získavania prostriedkov na obmedzenie nadmerných výnosov výrobcov elektriny. Môže byť pritom potrebné, aby sa príslušná realizačná cena stanovila na rôznej úrovni v závislosti od charakteristík jednotlivých účastníkov trhu, pričom by ju museli stanoviť národné regulačné orgány. Táto možnosť v podstate funguje ako **jednosmerná rozdielová zmluva**, v rámci ktorej sa platby stanú splatnými až vtedy, keď je referenčná cena (trhová cena) vyššia ako realizačná cena. Na prerozdelenie príjmov z takéhoto regulačného zásahu medzi odberateľov by bol, podobne ako v prípade dane z nadmerného zisku, o ktorej sa hovorí v oznámení o REPowerEU, potrebný osobitný mechanizmus.

Členské štáty by mohli svoje systémy podpory nových zariadení na výrobu elektriny zmeniť na systémy **obojsmerných rozdielových zmlúv**. Tým, že by sa od výrobcov elektriny požadovalo, aby v čase vysokých cien splácali poskytnutú investičnú podporu, by tento mechanizmus zabránil situácii, v ktorej by dnes vybudované nové zariadenia na výrobu elektriny čerpali výhody plynúce zo subvencií aj v situáciách, keď sú trhové ceny veľmi vysoké a nestále.

Ak účastníci na trhoch so zemným plynom zarábajú v dôsledku súčasnej krízovej situácie nadmerné výnosy, napr. preto, že dlhodobozazmluvnené objemy môžu na spotovom trhu predávať za výrazne vyššie ceny, mohli by sa na dané výnosy vzťahovať podobné daňové intervencie.

Výhody

Ak bude táto možnosť dobre navrhnutá, nebude narúšať cenotvorbu na veľkoobchodných trhoch s elektrinou, zachová signály pre obchod v rámci EÚ a mimo nej, ako aj bezpečnosť dodávok. Táto možnosť nebude mať vplyv na obchodovanie s elektrinou v rámci celej EÚ.

Zmena koncepcie systémov podpory pre nové investície by mohla pripraviť pôdu pre prípadné dlhodobejšie zmeny koncepcie trhu.

Nevýhody

Táto možnosť sama osebe nezníži ceny pre odberateľov, no vytvorené príjmy sa môžu použiť na poskytnutie priamej úľavy pre odberateľov energie, ktorým vysoké ceny spôsobujú najväčšie problémy, napríklad prostredníctvom poukazov pre domácnosti a finančnej podpory pre podniky v súlade s pravidlami štátnej pomoci a hospodárskej súťaže.

Na presné určenie existencie nadmerných inframarginálnych ziskov by vnútroštátne orgány potrebovali podrobné informácie o nákladoch výrobcov, ku ktorým nemusia mať prístup. Rýchle zavedenie tejto možnosti môže viesť k právnym problémom, keďže bude mať na jednotlivých účastníkov trhu rôzny vplyv.

Bolo by potrebné dôkladne posúdiť otázky hospodárskej súťaže a riešiť ich v súlade s usmerneniami Komisie o regulovaných maloobchodných cenách a usmerneniami k uplatňovaniu fiškálnych opatrení v oblasti inframarginálneho zisku, ako aj dodržiavaním pravidiel štátnej pomoci.

Zavedenie daní z neočakávaných ziskov pravdepodobne ovplyvní istotu investorov, čo môže znamenať, že pre celú budúcu výrobu elektriny môže byť potrebná podpora. Toto regulačné riziko sa premietne do vyšších kapitálových nákladov a menšieho zavádzania obnoviteľných zdrojov energie v budúcnosti.

III- Intervencie na trhoch s plynom

E. Cenové limity pre obchodovanie s plynom v EÚ

Táto možnosť sa opiera o stanovenie maximálnej ceny pre celú EÚ, za ktorú môžu hospodárske subjekty vo všetkých členských štátoch EÚ vzájomne obchodovať s plynom, alebo prípadne o stanovenie cenových limitov, v rámci ktorých sa cena plynu môže vyvíjať. Takýto cenový strop/pásma by obmedzili ponuky na európskych burzách. Stanovená maximálna cena plynu by sa stala novou zmluvnou referenčnou cenou pre dlhodobé a derivátové zmluvy.

Aby bola táto možnosť účinná, musela by sa uplatňovať vo všetkých členských štátoch.

Výhody

Cenový strop pre obchodovanie s plynom v celej Európe by viedol k zníženiu nadmernej volatility a priamo prispel k nižším cenám plynu. To by následne viedlo k zníženiu nákladov na elektrinu vyrábanú plynovými elektrárnami a odberateľských cien plynu aj elektriny.

Nevýhody

Bolo by potrebné určiť správnu úroveň stropu. Ak by sa strop ceny plynu stanovil príliš nízko, bolo by ťažké dostať do Európy viac plynu. Zároveň by takýto strop mohol dokonca motivovať európske spoločnosti k tomu, aby plyn vyvážali do krajín s vyššími cenami. Nižšia cena by prispela k väčšej spotrebe plynu, a tým aj k zvýšenému dopytu po plyne v Európe. V záujme zmiernenia tohto rizika by táto možnosť musela byť spojená s dôkladným riadením dopytu. Kombinácia týchto faktorov by mohla viesť ďalšiemu nedostatku na trhu s plynom a ohroziť bezpečnosť dodávok plynu.

Ak by sa v celej EÚ uplatňoval rovnaký cenový strop, bolo by ťažké zabezpečiť, aby plyn prúdil tam, kde je potrebný, a aby mohla sieť bezpečne fungovať a udržiavať rovnováhu medzi ponukou a dopytom.

Odberatelia, ktorí si kúpili plyn na základe dlhodobých zmlúv za cenu presahujúcu strop, by nemohli využívať výhody plynúce z cenového stropu až do skončenia platnosti svojich zmlúv.

V závislosti od úrovne stropu a obdobia, počas ktorého by sa uplatňoval, môže táto možnosť prilákať dodávky od našich obchodných partnerov. Nie je však isté, ako budú na administratívne stanovenú cenu reagovať, a túto reakciu ani nie je možné predvídať. Mohli by túto možnosť napadnúť na súdoch a/alebo obmedziť či pozastaviť dodávky.

Náklady

Náklady súvisia s možným prerušením dodávok v závislosti od toho, ako budú dodávatelia reagovať na strop.

F. Objem a cena dohodnuté s medzinárodnými dodávateľmi

Jednou z možností by bolo stanoviť konkrétnejšie ciele týkajúce sa objemu plynu a ceny pre rôzne dodávateľské trasy/dodávateľov a pracovať na dosiahnutí týchto cieľov na základe spoločnej rokovacej stratégie, ktorá by sa vo vzťahu k obchodným partnerom EÚ koordinovala na úrovni EÚ. Príslušné cieľové ceny by sa týkali zmlúv o dodávkach s tretími krajinami, nemali by však vplyv na transakcie uskutočňované v rámci EÚ (napr. v záujme vyvažovania na vnútornom trhu).

S cieľom zabezpečiť dovoz LNG a plynu za dobrú cenu by EÚ mala pristupovať k partnerstvám s dodávateľmi v oblasti plynu z dlhodobejšieho hľadiska a mala by rozšíriť rozsah rokovaní tak, aby bol zabezpečený dlhodobý dovoz vodíka.

Takéto partnerstvá by mohli zahŕňať:

- dlhodobé zmluvy o vyšších dodávkach v **podobe LNG a cez plynovody,**
- investície EÚ do dodatočnej **dovoznej kapacity LNG** kompatibilnej s vodíkom,
- **partnerstvo v oblasti vodíka** na obdobie 5 – 10 rokov s cieľom vytvoriť infraštruktúru a pevný rámec pre investície, ako aj partnerstvo v oblasti investícií (spoločný rámec, ktorý by zabezpečil predvídateľnosť a stabilitu investícií a dopytu v EÚ, ako aj stabilné investičné podmienky v partnerských krajinách).

Vyhliadky takejto rokovacej stratégie na úspech by záviseli od spoločného prístupu na európskej úrovni.

Výhody

V prípade úspechu by dohodnutá nižšia cena v celej Európe viedla k značne nižším cenám plynu v spojení s dohodnutými objemami dovozu plynu. To by následne viedlo k zníženiu nákladov na elektrickú energiu vyrábanú plynovými elektrárnami a odberateľských cien plynu aj elektriny.

Keďže táto možnosť by bola založená na rokovaníach a nespočívala by v zavedení obmedzení na obchodovanie s plynom v rámci EÚ (napr. v záujme vyvažovania), predišlo by sa narušeniam tokov plynu v rámci EÚ.

Nevýhody

Úspech tejto možnosti v konečnom dôsledku závisí od výsledku príslušných rokovaní s dodávateľmi z tretích krajín.

Náklady

Ak by sa túto možnosť podarilo zrealizovať, viedla by k trvalému zníženiu nákladov na získavanie zemného plynu.